

Het jaar 2021

Het seizoen op de Hortus is afgerond. Het was een mooi en tegelijkertijd ingewikkeld jaar.

We stoppen eerder dan verwacht met de uitgifte voor de abonneementhouders.

Het land is te nat en de groenten groeien niet meer.

De laatste uitgifte is op 3 en 4 december!

Ook de vrijwilligersbijeenkomst van 18 december gaat niet door.

Wel hebben we voor alle vrijwilligers nog een "einde jaar presentje". Je helpt ons door zaterdag 18 december tussen 10 en 12 uur toch nog op de Hortus te komen en het zelf op te halen. Vanwege Corona maken we er geen feestje van – helaas. Maar we zijn wel heel blij met jullie allemaal en hopen van harte dat jullie ook in 2022 je inzet en meegroeit met de Hortus Populus.

Om toch een beetje een gevoel te krijgen bij wat we allemaal hebben gepresteerd is heb ik hieronder een kort overzicht geschreven. En achteraan staat de lijst van al onze vrijwilligers met waar ze zich mee bezig hielden. (ik hoop dat ik iedereen en alles genoemd heb) Volgend jaar hebben we een echt smoelenboek!

Korte terugblik

Een jaar vol verrassingen. Veel vrijwilligers hebben meegedaan om dit jaar weer tot een succes te maken. Een jaar om tevreden op terug te kijken en tegelijkertijd zijn nieuwe plannen in de maak om volgend jaar gewoon door te gaan.

We hebben nog geen uitspraak van de gemeente gekregen over de mogelijkheid om na 2022 te mogen doorgaan op de huidige locatie. Dat is frustrerend en remt onze energie. Maar aan de andere kant is er ook geen einddatum hard gemaakt. Misschien gaat de feitelijke bouw nog niet direct van start en mogen we nog door. Bij het aanbieden van de praatplaat "Zaai, oogst & besluit" aan de raad van onze gemeente voelden we niet alleen de waardering voor wat er is bereikt op de Hortus Populus zelf, maar vooral het besef dat dit project voor de hele gemeente belangrijk is. Nu hopen we dat de barak en de Romeinse tuin in ieder geval ingebed gaan worden als groenstructuur in de nieuwe wijk. Die praatplaat geeft duidelijk aan waar wij voor staan, wat onze meerwaarde is. Die praatplaat is een mooi product geworden, gemaakt door ondernemers van Platform Z (Saskia Boon, Matthja Sterk en Nathalie Sterk met de vormgeving door Carin van Wijgerden). We hebben een heel jaar om onszelf onmisbaar te maken. En dat gaan we doen!

Onze prestaties concreet:

De kruiden zijn belangrijker geworden. Omdat een groepje vrijwilligers er extra aandacht aan gaf. Willy en Gerlinde maakten plannen voor meer kruiden, een andere indeling en meer producten. Ze werden

geholpen door een aantal mensen, speciaal op de zondagen om het onkruid onder de duim te houden. De open (zater)dagen waarin veel over kruiden en hun gebruik werd verteld werden goed bezocht. Kruiden in huismiddelen (zalf, tinctuur en hoestdrank) zijn redelijk verkocht. Thee en keukenkruiden konden in ruime mate worden gemaakt mede dankzij de grote kruidendroger op zonnewarmte die Paul Meijer en Max Prins

voor ons maakten.

De bloementuin is door Karin en Marian (Humme) gereorganiseerd zodat die een mooiere pluktuin werd. Geholpen door Anneke heeft de tuin veel mooie boeketten opgeleverd. Plannen voor volgend jaar liggen alweer klaar.

De groenten hebben het dit jaar wisselend gedaan. Al met al hebben we alleen de eerste uitgifte van de abonnementen, die pas eind juni startte, niet volledig zelf verzorgd. Alle andere keren gaven we de abonneerders en de klanten voor de losse verkoop ruim voldoende mooie producten mee. Van andere telers uit Zuid-Holland kregen we ook nog eens veel extra groenten om te verkopen of mee te geven. Ook de vrijwilligers pikten zo een graantje mee. Een prestatie waar we trots op mogen zijn!

In de Romeinse tuin was de opbrengst hoger dan andere jaren. Meer efficiënt ingedeeld, maar duidelijk is dat de grond steeds beter wordt. In de Productietuin hebben we wel veel last gehad van hazen en vogels, waardoor er naast de vele regen serieuze schade is opgetreden. Maar ook hier zijn we tevreden. Altijd zijn er mogelijkheden om te verbeteren en die lessen nemen we ter harte.

De winkel waar naast het uitgeven van de abonnementen veel meer wordt verkocht, liep dankzij de planning door Hetty goed. Het is geweldig om te zien wat er aan kennis van recepten en handigheidjes rond bewaren en koken wordt gedeeld. Een enthousiaste en flexibele ploeg die extra steun krijgt van Madelief en Jesra. **Een enquête voor zowel de winkelmensen als de abonneerders volgt nog!**

Inmaken is dit jaar door diverse mensen gedaan. Jam, sap, azijn, pastasaus en soep. Van alles wat op de tuin en in de koelcel stond. Gerlinde heeft, als docente van de HAS (Hogere Agrarische School) een tweetal workshops gegeven zodat de kwaliteit van het inmaken beter bewaakt wordt en op de etiketten duidelijker is aangegeven wat in de potjes zit en welke voedingswaarde het product heeft.

Volgend jaar herhaalt ze deze workshops. Een aparte, zelfstandige, groep vrijwilligers die deze activiteiten organiseert en uitvoert zou erg fijn zijn.

Lezingen zijn dit jaar opgezet onder leiding van beide Mariannen. De kennis verkregen uit de serie "Boost je immuunsysteem" hebben we in deze Corona tijden hard nodig. Voor volgend jaar is alweer een aantal data vastgezet in de agenda. Kennis delen en doorgeven is zo leuk! Dank voor jullie enthousiasme.

Carla Glorie gaf ook nog een tweetal workshops met wilde planten en hoe je die kunt eten en waarom ze goed voor je gezondheid zijn.

De barak en het museum zijn inmiddels goed te gebruiken. Ze zijn beiden mooi geworden en de trouwe Cohortus groep met Gert

Jacob, George en Klaas heeft een mega-prestatie verricht. Gelukkig hadden we ook nog hulpvrouwen via Theo en Peet en waren bijvoorbeeld Andrea en Marti geweldig met het verven van deuren en tafels. Op 9 oktober is het museum officieel geopend door wethouder Cees Oskam. Een prachtig moment om stil te staan bij dit thema van de Romeinen waarvoor we bij de start van de tuin al hebben gekozen. Om een

extra haakje in de gemeente aan te brengen. En extra aandacht te trekken voor een bijzondere tuin en een bijzonder gebouw gelegen in het Limespark. Zo zijn we een klein onderdeel van het Unesco Werelderfgoed De Limes geworden.

Deze week komt er (hopelijk) ook nog een infrarood paneel om iets aan warmte te krijgen.

Het kunstproject “Natuur en vergankelijke kunst” en de Open dagen rond de Limes fietstocht, NL Doet en Burendag en het bezoek van de gedeputeerde Anne Koning, de Dag van de Duurzaamheid trokken veel mensen naar de tuin. Eindeloos veel koffie en taart werden geschonken en gebakken. Maar met als dank veel nieuwe gezichten en veel gezelligheid.

PR en bekendheid. We hebben dit jaar stevig in de belangstelling gestaan. Een grote groei van volgers op social media is mede tot stand gekomen door de aanpak van Jessica en Michel. We zijn beroemd. Ook dankzij de filmpjes

die Editie Groene Hart en RTW maakten, met drones en al.

De website is begin van het jaar gemoderniseerd.

Nieuwe ontwikkelingen

We krijgen varkens. Op het derde eiland (achter het ooievaarsnest) verzorgen Martijn en Lianne eerst 2 en later 4 varkens. Die eten onze groenteresten, woelen de grond lekker om en hebben een heerlijk leven. Tijdelijk en voor onze vleesconsumptie gehouden geven ze toch een voorbeeld van circulaire landbouw. Prettig is de samenwerking met slagerij Rietveld.

We gaan werken met scholen. We zijn gestart met twee verschillende projecten. Beide vallen onder de paraplu van het gemeentelijke programma Leefstijl Akkoord waaraan sportclubs, scholen, huisartsen en enkele andere organisaties meewerken.

Eén project gaat over echt moestuinieren met basisschool klassen. Sandy werkt met groep 6 van de Willibrord samen om bij hen op het schoolplein wekelijks te moestuinieren. Groep 6 van het Kindcentrum Wereld Weijde komt in het voorjaar op de Hortus vierkante meter bakken gebruiken om zelf daar in moestuintjes aan te leggen en te onderhouden. De lessen die Sandy bijeen zet worden daar ook gebruikt.

Het tweede project is het samenstellen van een jaarrond lespakket dat pijlers heeft in de 4 seizoenen. In de 4 x 4 lessen laten we de samenhang en verwevenheid van de thema's 'natuur daar ben je zelf onderdeel van' / 'gezond eten uit de volle grond' / 'mentale weerbaarheid' en 'een gezond lichaam' steeds zien. De bedoeling is 3 lessen op school te laten geven en 1 les op de Hortus te geven. Magdalena, Sandy en Hanneke hebben zich daarvoor aangemeld.

Zij zullen ook 2 BRAVO lessen geven in de eerste helft van het jaar.

Velt, de vereniging voor ecologisch tuinieren heeft in Nederland diverse afdelingen. Een afdeling Groene Hart wordt in januari opgericht in Gouda. Onze Hortus wordt dan een locatie waar cursussen kunnen worden gegeven voor deelnemers uit de hele regio. Lezingen trekken luisteraars uit een veel grotere kring. De eerste cursussen van “snoeien van fruitbomen” en “composteren” staan al op de planning.

Toekomstig bestaan moeten we gaan zekerstellen. Van het begin af aan is het de bedoeling geweest om op de Hortus te laten zien dat groenten telen hier op de klei kan en dat er zo veel vraag naar is dat een tuinder zijn brood daarmee kan verdienen. Liefst zien we dat bij elke woonkern een stuk land door een tuinder gebruikt wordt om groenten te telen. Vrijwilligers kunnen daar mee werken. We gaan dus op zoek naar land en naar boeren! Hopelijk blijft de barak en de Romeinse tuin de plaats waar we al die groenten uitgeven aan abonneementhouders of liever nog op een lokale markt waar ook andere gezonde producten te koop worden aan geboden.

Doen jullie mee komend jaar. Dan maken we deze beweging sterker en hebben met elkaar opnieuw een prachtig en gezellig jaar. Op naar een mooi 2022 !

Wil je op de hoogte blijven van alles wat er gebeurt, kijk dan op de facebook pagina of op Instagram.

Al onze vrijwilligers

Andrea	Berg van den	kruidentuin
Betty	Boele	tuin, invalkracht
Esther	Bor, van den	
Jennifer	Bruin, de	abonnement uitgifte -- za
Paul	Bruinsma	PR en social media HP, start van het jaar
Diny	Clement	winkel
Joke	Duits	oogsten
Wilma	Domburg	tuin
Hanneke	Essel, van	abonnement uitgifte -- elke vr
Johanna	Geerling	iedere 2 weken vrijdag tuin
Gert Jacob	Graaf, de	bouw barak
Conny	Groeneveld	lezingen
Anja	Grijze	abonnement uitgifte - vr 1x 2 wk
Michel	Hofland	PR en opmaak flyers
Marian	Humme	bloemen. gezondheid, lezingen
Linda	Janssen	gezondheid, lezingen
Madelief	Jaspers	winkel en klusjes
Kors	Jongeneel	tuin, ruwe werk
Willy	Klomp	kruiden
Theo	Klomp	
Marinka	Kok, de	facturen en ondersteuning
Marian	Korte, de	tuin, lezingen

Magdalena	Koopmans	winkel en gastvrouw
Marti	Kranenburg, van	tuin en klussen
Crina	Kuipers	gezondheid, lezingen
Anneke	Morel	bloemen en zaden
Gerard	Neut, van der	tuin
Annemarie	Nijhuis	abonnement uitgifte -- vr 1x per 3 wk
Ria	Peerdeman	PR SDBR, een paar maanden
Martijn	Plomp	tuin, subsidies
Bianca	Rozendaal	winkel en oogsten
Jesra	Roggeveen	winkel en tuin
Jessica	Rijk, de	PR Hortus en winkel
Gerlinde	Santen, van	kruiden, inmaken en voedselkwaliteit
Hetty	Schouten	oogsten, abonnement uitgifte, planning -- za
Jaap	Sikkema	tuin
Dorothee	Stolwijk	kruidentuin en winkel
Jan	Strijdhorst	barak
Saskia	Teunisse	tuin, zaaien en abonnement uitgifte - invaller
George	Teunisse	barak
Hans	Verspoor	museum meubels
Karin	Weiden, van der	bloemen
Pamela	Winden, van der	tuin
Stefanie	Zon, van der	abonnement uitgifte
Sandy	Zwaan	abonnement uitgifte 1x per 3 wk, inmaken, open dagen
Annet	Zwartenkot	inmaak en oogsten en open dagen
Klaas	Zwartenkot	barak en klussen
Rudi		winkel en tuin
Saskia	Boon	Hortus en verder
Matthja	Sterk	Vormgeving Hortus
Nathalie	Sterk	Hortus en verder
Arthur	Dijk, van	bestuur SDBR
Peet	Os, van	bestuur SDBR
Robert	Leenburg	bestuur SDBR
Nanne	Fioole	bestuur SDBR